

AFFORD

Genoprettende Processer i skolen

Evaluering af et projekt på folkeskolerne i Albertslund Kommune

Indholdsfortegnelse

Indhold

Indholdsfortegnelse	1
Forord.....	2
1. Genoprettende praksis i folkeskolerne i Albertslund	3
2. Datagrundlag.....	4
2.1 Spørgeskemaundersøgelser elever.....	4
2.1.1. Besvarelsesprocenter.....	5
2.2. Spørgeskemaundersøgelse lærere	6
2.3. Interviews.....	6
3. Udviklingen i lærervurderinger	6
3.1 Vurdering af 7. klassesettrin	7
3.2 Vurdering af 8. klassesettrin	7
3.3. Vurdering af 9. klassesettrin	8
4. Resultater: udviklingen blandt eleverne	9
4.1. Udviklingen fra 7. til 8. klassesettrin.....	11
5. Resultater fra Forløbsdatasæt 2019-2020	14
5.1. Hvad siger lærerne om de fem klasser?.....	16
6. Observationer på skolerne.....	17
7. Interviews med elever	17
8. Interviews med udskolingsledere	18
8.1. GP: Grundtilgang eller del af værktøjskassen?	19
8.2. Er GP effektivt – og kan det stå alene?	19
8.3. Personalets opbakning.....	21
8.4. Opbakning fra elever og forældre.....	22
8.5. Implementeringen	23
8.6. Samarbejdet med Den Kriminalpræventive Enhed (DKE).....	24
8.7. GPs fremtid	25
9. Sammenfatning og konklusion.....	26

Forord

Denne rapport drejer sig om en evaluering af projektet Genoprettende Praksis (GP), som blev indført i udskolingen i alle fire folkeskoler i Albertslund kommune i 2017. Det var hensigten, at projektets tilgang til konflikthåndtering efterhånden skulle udvides, så det også dækkede indskoling og mellemtrin på skolerne, og det er da også blevet iværksat på nogle af skolerne.

Projektet har taget længere tid både at implementere og evaluere, end det var forudset. Det er der en række grunde til, som nærmere beskrives senere i rapporten. Her skal særligt peges på coronapandemien, som i foråret 2020 lukkede skolerne, og som har haft afgørende betydning for både GP-projektets fremdrift og for dataindsamlingen til den foreliggende evaluering.

Vi vil gerne takke elever, ledelse og personale på de fire folkeskoler i Albertslund for deres deltagelse i projektet, ligesom vi vil takke personale fra Den Kriminalpræventive Enhed i Albertslund for deres bistand undervejs. Vi vil også takke Anna Jensen og Anine Larsen, der i egenskab af praktikanter hos hhv. DKE og AFFORD har bistået med dataindsamling og databehandling. Tak til Charlie Lywood for bidrag til observationer og interviews og til Det Kriminalpræventive Råd for den støtte, de via Albertslund Kommune har ydet til projektet.

Valby, november 2020

Flemming Balvig og Lars Holmberg

1. Genoprettende praksis i folkeskolerne i Albertslund

Projektet i Albertslund bygger på en metodisk tilgang til genoprettende praksis i skoleregi udviklet af International Institute for Restorative Practices (IIRP). Den grundlæggende tanke er, at konflikter og uenigheder mellem klassekammerater, mellem elever fra forskellige klasser, og mellem elever og lærere, skal håndteres genoprettende frem for straffende. Der lægges vægt på at inddrage alle konfliktparter i en opklaring af, hvad konflikten drejede sig om, og hvilke følelsesmæssige reaktioner, parterne oplevede. Som en udskolingsleder formulerede det: "Vi skal væk fra at spørge 'hvorfor', og over til at spørge 'hvad skete der'". Fokus ligger på parternes oplevelser og på at få endt konflikten på en måde, som anerkender parternes oplevelser. De anvendte metoder spænder fra at opmuntre affektive udsagn fra konfliktparter, blandt andet gennem brug af "kortet", som giver en række eksempler på, hvordan en neutral mellemperson (som i princippet kan være elev eller personale) kan hjælpe konfliktparter gennem en samtale. Kortet er gengivet i opstilling 1.

Opstilling 1. Kort med genoprettende spørgsmål anvendt i projektet i Albertslund

GENOPRETTENDE SPØRGSMÅL

- Hvad skete der?
- Hvad tænkte du på, da det skete?
- Hvad har du tænkt på siden?
- Hvordan har det berørt dig og andre?
- Hvad har været det sværeste for dig?
- **Hvad synes du, der skal ske nu?**

Albertslund Kommune

Næste trin i processen kan om nødvendigt være uformel mægling, gennemførelse af en såkaldt cirkel (fx på klasseniveau), hvor problemet/konflikten tages op. I mere omfattende/ alvorlige konflikter kan der gennemføres formel mægling, hvor både de berørte elever og deres forældre samt lærere deltager, og hvor mæglingen ledes af en udefrakommende – i Albertslund typisk en medarbejder fra den kriminalpræventive enhed. Den overordnede målsætning er, at fokus flyttes fra brugen af sanktioner (som f.eks. udelukkelse fra undervisning eller udsmidning fra skolen) til at rumme og håndtere konflikter, der hvor de er opstået. En evaluering af en række IIRP-projekter i engelske og amerikanske skoler viser således, at overtrædelser af skolernes reglementer, samt hjemsendelser og andre sanktioner er faldet væsentligt efter indførelsen af genoprettende praksisser.¹

Ud over konflikthåndteringsdelen er der også i projektet en mere opbyggende del, hvor målet er at skabe tillid og opbygge social kapital blandt eleverne. Det kan for eksempel ske gennem brug af cirkler i klasserne, også når der ikke er konkrete konflikter at arbejde med. Dette omtales af nogle udskolingsledere som den proaktive eller forebyggende del af GP.

En række medarbejdere fra de fire Albertslund-skoler deltog i et træningskursus hos IIRP i Wales i 2017, og de stod efterfølgende for at uddanne deres kolleger i udskolingen i de genoprettende principper. Det har ligeledes været meningen, at uddannelse af det øvrige skolepersonale skal ske via lokale trænere.

¹ Lewis, S. (2009): *Improving School Climates. Findings from Schools Implementing Restorative Practices*. International Institute of Restorative Practices.

2. Datagrundlag

Den foreliggende evaluering bygger på en række forskellige datakilder. For det første tre spørgeskemaundersøgelser foretaget blandt udskolings eleverne i de fire folkeskoler i Albertslund kommune. For det andet to spørgeskemaundersøgelser foretaget blandt lærere i udskolingen i de fire skoler. For det tredje en række observationer af undervisningssituationer på de fire skoler, og endelig, for det femte, en række interviews med elever, personale og ledere.

Det var oprindelig tanken, at projektet skulle afsluttes i 2019, men grundet forskellige omstændigheder beskrevet nærmere nedenfor, blev det forlænget til ultimo 2020. Dette har medført en række problemer, blandt andet på grund af coronapandemien, men da udrulningen af projektet i skolerne mange steder har taget længere tid end forventet, er der også fordele ved forlængelsen. Som det vil fremgå længere fremme, ville en evaluering afsluttet i 2019 nemlig ikke have vist nogen effekt på undervisningsklimaet, hvilket også ville være svært at forvente, når selve implementeringen har været forsinket.

Det er væsentligt at understrege, at selve projektets karakter – hvor GP-projektet blev udrullet på alle kommunens fire skoler på samme tid – også har betydning for, hvordan selve evalueringen er foregået, og hvor stor betydning, man kan tillægge dens resultater, særligt hvad angår effekten på elevernes trivsel. Når alle skoler deltog fra starten, var det ikke muligt at etablere en relevant kontrolgruppe, som *ikke* deltog i GP-projektet.² Evalueringen bygger derfor alene på før-efter-målinger blandt elever og personale. Dette gør det vanskeligt at vurdere, om ændringer i for eksempel elevernes trivsel eller opfattelse af skolernes konflikthåndtering kan tilskrives GP-projektet eller andre, udefrakommende forhold. Som det vil fremgå senere, har der for eksempel på flere skoler været store ændringer i ledelsesforholdene, hvilket kan have haft indflydelse på både elever og personale. En særlig vanskelighed har været, at sidste del af projektperioden var præget af restriktioner i forbindelse med coronapandemien, som fik væsentlig indflydelse på elevernes dagligdag i 2020. Disse omstændigheder har betydet, at vi har været og er meget forsigtige med at drage håndfaste konklusioner på baggrund af de tilgængelige data.

2.1 Spørgeskemaundersøgelser elever

Det var oprindelig tanken, at evalueringen skulle baseres på Albertslundelevernes besvarelser af det spørgeskema, der benyttes i Ungeprofilundersøgelsen (herefter UP). Data fra 2017 stammer da også fra denne undersøgelse (gennemført i efteråret 2017). Imidlertid opstod der problemer efter offentliggørelsen af data fra UP 2017, da det viste sig, at data i enkelte kommuner (Albertslund var ikke en af disse), var blevet anvendt til at opspore enkelte elever hvis besvarelser indikerede, at de havde alvorlige problemer. På denne baggrund blev UP ikke gennemført i 2018 som planlagt. I første omgang valgte vi derfor at forlænge projektet for at afvente data fra UP 2019. Grundet de nævnte problemer med anonymisering blev det imidlertid meget usikkert, om vi ville kunne få adgang til data på et tilstrækkelig detaljeret niveau, således at vi ville være i stand til at følge udviklingen i de enkelte klasser. Vi valgte derfor i stedet at gennemføre vores egen undersøgelse blandt udskolings eleverne i foråret 2019 og igen i foråret 2020, hvorved projektet blev yderligere forlænget. I 2020 opstod en ny, væsentlig hindring, idet coronapandemien i 2020 medførte nedlukning af skolerne samt andre ændringer i skolernes praksis, hvilket blandt andet har haft stor betydning for svarprocenter fra elevundersøgelsen i 2020.

² Det blev overvejet at inddrage en nabokommune som kontrol, men vi endte med at vurdere, at forskellene mellem kommunerne var så store, at det ikke ville give mening.

2.1.1. Besvarelsesprocenter

I beregningen af besvarelsesprocenter er der taget udgangspunkt i data vedr. antallet af indskrevne elever i folkeskolen 7.-9. klasse fra Albertslund kommune.

Opstilling 2. Besvarelsesprocenter, unge på 7.-9. klassetrin i folkeskolerne i Albertslund kommune 2017, 2019 og 2020.

År	2017			2019			2020		
	Ungeprofilundersøgelsen			Egen undersøgelse			Egen undersøgelse		
Datakilde	Elevtal	Besvarede	Besvar. pct.	Elevtal	Besvarede	Besvar. pct.	Elevtal	Besvarede	Besvar. pct.
7. klassetrin	248	199	80	275	241	88	246	137	56
8. klassetrin	249	187	75	225	191	85	268	138	51
9. klassetrin	251	210	84	232	205	88	226	89	39
I alt	748	592	79	732	637	87	740	364	49

Besvarelsesprocenterne var for alle udskolingselever i de fire skoler 79 pct. i 2017 og 87 pct. i 2019. Der er en noget lavere svarprocent på 8. klassetrin i 2017, mens der er en ensartet svarprocent på alle klassetrin i 2019. På den baggrund har vi valgt at belyse udviklingen blandt eleverne fra 2017-2019 på baggrund af det samlede datasæt.

Besvarelsesprocenten var i 2020 væsentlig under de foregående år. Det skyldes, at undersøgelsen blev gennemført, mens skolerne var helt eller delvis lukket ned grundet coronapandemien. Der blev løbende fulgt op på besvarelserne, men særlig på én af de fire skoler (skole D) lykkedes det kun at få meget få besvarelser. På denne skole var svarprocenten i 2020 kun 24. Den samlede svarprocent for de øvrige tre skoler var 56. I øvrigt bemærkes, at svarprocenten generelt var lavest på 9. klassetrin, hvor den samlede svarprocent for 2020 kun var 39. Her svingede svarprocenten fra 4 pct. i skole A til 66 pct. i skole B. Svarprocenten på 7. og 8. klassetrin i 2020 varierede også meget mellem de enkelte klasser på de forskellige skoler.

På denne baggrund kan resultaterne fra 2020 ikke forventes at være repræsentative for hele årgangen, i særdeleshed ikke på skolen med den meget lave svarprocent. Der er gennemført en analyse af de (få) baggrundsoplysninger om eleverne, der findes for alle tre undersøgelsesår, jf. opstilling 3.

Opstilling 3. Andel drenge på de enkelte klassetrin og undersøgelsesår, Albertslund 2017, 2019 og 2020, i procent

År	Andel drenge (pct.)		
	2017	2019	2020
7. klassetrin	51	51	51
8. klassetrin	57	50	39**
9. klassetrin	55	57	38**
I alt	54	53	43**

n = 592 (2017), n = 637 (2019) og n = 364 (2020) **: p < 0,01

Det fremgår af opstilling 3, at der ikke er nogen signifikante kønsforskelle i besvarelserne for 2017 og 2019. I 2020 er der til gengæld en signifikant mindre andel drenge blandt besvarelserne på 8. og 9. klassetrin. Den skæve kønsfordeling i 2020 giver yderligere anledning til forsigtighed med at vurdere udviklingen fra 2019 til 2020 på baggrund af de samlede besvarelser.

I et forsøg på at vurdere udviklingen fra 2019-2020 bedst muligt, har vi etableret et mindre dataset – "Forløbsdata 2019-20" – bestående af elever fra de 8. klasser, der i 2020 havde en høj svarprocent. Deres svar fra 2020 er analyseret i forhold til deres svar i 2019, hvor eleverne gik 7. klasse. Da det kun er elever

i udskolingen, der har deltaget i undersøgelserne, findes der ingen svar fra disse elever i 2017. Der indgår i alt fem 8. klasser fra to af de fire skoler (A og B) i Albertslund, og den gennemsnitlige svarprocent var i 2019 87 pct., mens den i 2020 var 80 pct.³

Man skal dog være opmærksom på, at elevundersøgelsen i 2020 blev gennemført på et tidspunkt, hvor skolerne havde været lukket i en længere periode, hvilket formodentlig har haft indflydelse på elevernes besvarelser. Selv om der i forløbsdatasættet er en acceptabel svarprocent i 2020, skal elevernes vurderinger af klassens forhold derfor vurderes med stor forsigtighed, da baggrunden for besvarelserne i de to år er så forskellig, som tilfældet er.

2.2. Spørgeskemaundersøgelse lærere

Blandt lærerne er der gennemført 2 spørgeskemaundersøgelser, i 2017 og 2020. I 2017 besvarede 81 lærere hele skemaet, mens 44 besvarede dele af det. Også her er antallet af besvarelser væsentlig lavere i 2020, hvor kun 55 lærere har besvaret skemaet fuldt ud, mens 7 har besvaret delvis. Lærerne er blandt andet blevet bedt om at give en vurdering af trivselen i hver enkelt af de udskolingsklasser, de underviser i. Her er der i 2017 i alt 245 klassevurderinger, mens der i 2020 er i alt 153 klassevurderinger.

2.3. Interviews

Der er gennemført en række interviews og samtaler med lærere og instruktører, startende med et gruppeinterview omkring igangsættelsen af projektet. Der er desuden gennemført interviews med udskolingsledere i efteråret 2020. I efteråret 2019 skulle der have været gennemført gruppeinterviews med udskolings elever i alle fire skoler, men trods en ihærdig indsats med henblik på at tilvejebringe interviewdeltagere lykkedes det kun at gennemføre interviews på to af skolerne, A og C. Der er her gennemført i alt 4 gruppeinterviews med deltagelse af 4 elever på 7. klasses trin, 12 elever på 8. klasses trin og 2 elever på 9. klasses trin.

3. Udviklingen i lærervurderinger

Lærerne er, som nævnt ovenfor, blevet bedt om at vurdere de udskolingsklasser, de underviste i, i henholdsvis 2017 og 2020 i form af besvarelse af et spørgeskema. Det er væsentligt at være opmærksom på, at der *ikke* er tale om vurdering af de samme elever i forskellige år, men derimod alene en vurdering af de tre klasses trin i udskolingen i 2017 og 2020. Grundet det lavere antal besvarelser i 2020 er det vanskeligt at vurdere, om forskellene mellem de to undersøgelser afspejler en faktisk ændring i vurderingerne, eller om de beror på, at det er et skævt udsnit af lærerne, som har valgt at svare i 2020. Af samme grund er det ikke muligt at se, om der er forskel på lærernes vurderinger på de forskellige skoler. Hertil kommer, at lærernes vurderinger i 2020 kan være påvirket af nedlukning og andre ændringer i undervisningen. De tabeller, der bringes i dette afsnit, skal derfor vurderes med meget stort forbehold. Der angives af samme grund ikke signifikansberegninger.

³ Svarprocenten i de fem klasser svingede i 2019 mellem 83 og 97 pct., i 2020 mellem 57 og 100 pct.

3.1 Vurdering af 7. klassetrin

Lærerne er blandt andet blevet bedt om at vurdere, hvor godt hver enkelt af deres klasser fungerer som klasse. På 7. klassetrin synes lærerne at vurdere klassernes funktion mere positivt i 2020 end i 2017, jf. opstilling 4.

Opstilling 4. Lærernes vurdering af, hvordan de klasser, de underviser på 7. klassetrin, fungerer som klasser, fordelt på undersøgelsesår, i procent.

År	Lærervurdering af klassens funktion					I alt
	Meget godt	Godt	Nogenlunde	Dårligt	Meget dårligt	
2017	3	32	40	16	9	100
2020	21	40	21	10	0	100

Antal lærerbesvarelser på dette spørgsmål: 2017: 91 2020: 52

Der er også en tendens til, at lærerne oplever færre konflikter på 7. klassetrin i 2020 end tidligere, jf. opstilling 5.

Opstilling 5. Lærernes vurdering af hyppigheden af konflikter i de klasser, de underviser på 7. klassetrin, fordelt på undersøgelsesår, i procent.

År	Lærervurdering af klassens konflikthypighed				I alt
	Meget tit	Tit	En gang imellem	Sjældent/aldrig	
2017	13	26	51	16	100
2020	9	11	40	40	100

Antal lærerbesvarelser på dette spørgsmål: 2017: 68 2020: 45

3.2 Vurdering af 8. klassetrin

Lærernes vurderinger af klassernes funktion på 8. klassetrin er stort set ens for de to år, jf. opstilling 6.

Opstilling 6. Lærernes vurdering af, hvordan de klasser, de underviser på 8. klassetrin, fungerer som klasser, fordelt på undersøgelsesår, i procent.

År	Lærervurdering af klassens funktion					I alt
	Meget godt	Godt	Nogenlunde	Dårligt	Meget dårligt	
2017	22	41	32	6	0	101
2020	22	41	26	11	0	100

Antal lærerbesvarelser på dette spørgsmål: 2017: 79 2020: 46

På 8. klassetrin er der heller ikke tegn på væsentlige ændringer i lærernes vurdering af konfliktniveauet, jf. opstilling 7.

Opstilling 7. Lærernes vurdering af hyppigheden af konflikter i de klasser, de underviser på 8. klassetrin, fordelt på undersøgelsesår, i procent.

År	Lærervurdering af klassens konflikthypighed				I alt
	Meget tit	Tit	En gang imellem	Sjældent/aldrig	
2017	2	12	49	37	99
2020	3	14	40	43	100

Antal lærerbesvarelser på dette spørgsmål: 2017: 65 2020: 45

3.3. Vurdering af 9. klassetrin

Lærerne vurderer klassernes funktion på 9. klassetrin noget dårligere i 2020, men man skal bemærke, at der her er væsentlig færre besvarelser i 2020, jf. opstilling 8.

Opstilling 8. Lærernes vurdering af, hvordan de klasser, de underviser på 9. klassetrin, fungerer som klasser, fordelt på undersøgelsesår, i procent.

År	Lærervurdering af klassens funktion					I alt
	Meget godt	Godt	Nogenlunde	Dårligt	Meget dårligt	
2017	27	47	25	1	0	100
2020	15	35	35	13	4	102

Antal lærerbesvarelser på dette spørgsmål: 2017: 75 2020: 55

Lærerne synes også at opleve et noget højere konfliktniveau i 2020, jf. opstilling 9.

Opstilling 9. Lærernes vurdering af hyppigheden af konflikter i de klasser, de underviser på 9. klassetrin, fordelt på undersøgelsesår, i procent.

År	Lærervurdering af klassens konflikthypighed				I alt
	Meget tit	Tit	En gang imellem	Sjældent/aldrig	
2017	0	4	46	51	101
2020	5	18	44	33	100

Antal lærerbesvarelser på dette spørgsmål: 2017: 57 2020: 57

Det kunne således se ud til, at lærerne vurderer, at 7. klassetrin fungerer bedre i 2020 end i 2017, 8. klassetrin er uændret, mens der er en vis forværring i vurderingerne på 9. klassetrin.

Lærerne er også blevet spurgt om, hvor tit de oplever, at konflikter på skolen ender på en god måde. Her er der ingen væsentlige forskelle. I 2017 mente 75 pct. af lærerne, at konflikter mellem eleverne tit eller meget tit endte på en god måde – i 2020 var andelen 74 pct. Tilsvarende tal for, hvor ofte konflikter mellem lærere og elever endte på en god måde, var 67 pct. i 2017 og 73 pct. i 2020 – ikke nogen statistisk væsentlig forskel.

Besvarelserne tyder på, at lærerne i 2020 har et bedre kendskab til GP-projektet end de havde i 2017, jf. opstilling 10.

Opstilling 10. Lærernes besvarelser af spørgsmålet: "Hvor godt er dit kendskab til det genoprettende skoleprojekt" fordelt på undersøgelsesår, i procent.

År	Kendskab til GP					I alt
	Meget godt	Godt	Nogenlunde	Dårligt	Meget dårligt	
2017	8	8	21	36	28	101
2020	36	34	27	3	0	100

Antal lærerbesvarelser på dette spørgsmål: 2017: 120 2020: 62

I 2020 følte en lidt større andel af lærerne sig godt klædt på til at håndtere konflikter end i 2017, men forskellen var ikke markant, jf. opstilling 11

Opstilling 11. Lærernes besvarelser af spørgsmålet: "Hvor godt føler du dig klædt på til at håndtere konflikter mellem eleverne i udskolingen?" fordelt på undersøgelsesår, i procent.

År	Hvor godt føler lærerne sig klædt på til at håndtere konflikter i udskolingen					I alt
	Meget godt	Godt	Nogenlunde	Dårligt	Meget dårligt	
2017	23	37	34	6	0	100
2020	25	47	25	3	0	100

Antal lærerbesvarelser på dette spørgsmål: 2017: 83 2020: 57

Vi har foretaget en analyse⁴ af sammenhængen mellem lærernes kendskab til GP og hvor godt de føler sig klædt på til at håndtere konflikter på baggrund af besvarelserne fra de to år både sammen og hver for sig. Der er en tendens til, at de lærere, der vurderer at have et godt kendskab til GP, føler sig bedre klædt på til at håndtere konflikter, end lærerne med et mindre godt kendskab til GP gør. Der er dog ikke tale om signifikante forskelle.

Med de forbehold for datakvaliteten, som endnu engang skal understreges, synes lærernes kendskab til GP at være blevet større gennem undersøgelsesperioden, men uden at de føler sig afgørende bedre klædt på til at håndtere elevkonflikter.

4. Resultater: udviklingen blandt eleverne

Hvad udviklingen fra 2017 til 2019 angår, er elevernes vurdering af deres forhold i skolen/klassen analyseret ud fra de samlede besvarelser i hhv. efteråret 2017 og foråret 2019. Eleverne er således blevet ca. halvandet år ældre og er avanceret ét klassetrin. Man skal her være opmærksom på, at der er tale om tværsnit for de to år, da 9. klasserne fra 2017 har forladt skolen i 2019, mens der er kommet nye 7. klasser til.

Opstilling 12. Elevernes generelle forhold til skolen m.v., 7.-9. klassetrin Albertslund 2017/18 og 2018/19, i procent.

Procentdel, der...	Undersøgelsesår	
	2017	2019
... har det rigtig godt derhjemme	96	97
... har det godt/rigtig godt i skoletiden	91	92
... har det godt/rigtig godt med venner	96	96
... har flere venner at tale med, hvis de har problemer	81	78
... har flere voksne at tale med, hvis de har problemer	76	73
... for det meste eller altid er glade for at gå i skole	93	90
... for det meste eller altid er med i fællesskabet i klassen	86	86
... synes, at eleverne for det meste eller altid er gode ved hinanden i klassen	79	82
... synes i høj eller nogen grad, at der er et godt sammenhold i klassen	83	85
... synes i høj eller nogen grad, at man er gode til at lytte til hinanden i klassen	86	86

n = 592 (2017) og n = 637 (2019). *: p<0,05, **: p<0,01

Det fremgår af opstilling 12, at der ikke er nogen væsentlige forskelle på besvarelserne fra de to år, og ingen af de fundne forskelle er statistisk signifikante. På det helt overordnede plan synes der således ikke at være sket nogen udvikling i elevernes forhold til skolen i perioden. En nærmere analyse på skoleniveau viser, at der på en af skolerne er tendens i retning af en lille forværring af elevvurderingen, mens der på den anden er den modsatte tendens – på de to sidste skoler er der ingen udvikling.

⁴ Tal ikke vist her

Opstilling 13. Elevernes oplevelse af konflikter i skolen, 7.-9. klassetrin Albertslund 2017/18 og 2018/19, i procent.

Procentdel, der...	Undersøgelsesår	
	2017	2019
... tit/meget tit oplever konflikter i klassen	24	23
... tit/meget tit oplever konflikter i klassen uden for klassen	29	27
... synes, at en voksen for det meste/altid gør noget, når en elev har det svært	69	66
... synes, at der er blevet lidt færre/meget færre konflikter i klassen seneste år	-	52
... synes, at der er blevet lidt færre/meget færre konflikter i skolen seneste år	-	37
... synes, man er blevet lidt bedre/meget bedre til at håndtere konflikter i klassen	-	65
... synes, man er blevet lidt bedre/meget bedre til at håndtere konflikter i skolen	-	49
... synes, at konflikter i klassen tit/meget tit ender på en god måde	66	62
... ikke har modtaget grimme SMS-beskeder de seneste 2 måneder	82	78

Note: "-" angiver, at der ikke findes data herom for 2017. n = 592 (2017) og n = 637 (2019). *: p<0,05, **: p<0,01

Heller ikke med hensyn til elevernes oplevelse af konflikter i skolen er der nogen signifikant udvikling, jf. opstilling 13. For de spørgsmål, hvor der er svar fra både 2017 og 2019, er vurderingen af konfliktniveauet stort set ens de to år. Det hører med til vurderingen, at det kun er 5 pct. af eleverne, som mener, at man er blevet dårligere eller meget dårligere til at håndtere konflikter i klassen og i skolen uden for klassen. Til gengæld er der et ikke uvæsentligt mindretal (21 pct.), som oplever, at der er blevet flere konflikter i deres klasse det seneste år, mens 22 pct. mener, der er blevet flere konflikter i skolen.

Der er gennemført en yderligere analyse af hhv. drengenes og pigernes besvarelser. Overordnet viser denne analyse temmelig stor overensstemmelse mellem drenge og pigers skoletrivsel.

Opstilling 14. Elevernes generelle forhold til skolen m.v., DRENGE 7.-9. klassetrin Albertslund 2017/18 og 2018/19, i procent.

Procentdel, der...	Undersøgelsesår	
	2017	2019
... har det rigtig godt derhjemme	97	98
... har det godt/rigtig godt i skoletiden	92	93
... har det godt/rigtig godt med venner	97	97
... har flere venner at tale med, hvis de har problemer	83	82
... har flere voksne at tale med, hvis de har problemer	81	81
... for det meste eller altid er glade for at gå i skole	91	89
... for det meste eller altid er med i fællesskabet i klassen	87	89
... synes, at eleverne for det meste eller altid er gode ved hinanden i klassen	82	85
... synes i høj eller nogen grad, at der er et godt sammenhold i klassen	86	89
... synes i høj eller nogen grad, at man er gode til at lytte til hinanden i klassen	82	89**

n = 317 (2017) og n = 340 (2019). *: p<0,05, **: p<0,01

Opstilling 15. Elevernes oplevelse af konflikter i skolen, DRENGE 7.-9. klassetrin Albertslund 2017/18 og 2018/19, i procent.

Procentdel, der...	Undersøgelsesår	
	2017	2019
... tit/meget tit oplever konflikter i klassen	24	23
... tit/meget tit oplever konflikter i klassen uden for klassen	32	30
... synes, at en voksen for det meste/altid gør noget, når en elev har det svært	69	68
... synes, at der er blevet lidt færre/meget færre konflikter i klassen seneste år	-	53
... synes, at der er blevet lidt færre/meget færre konflikter i skolen seneste år	-	35
... synes, man er blevet lidt bedre/meget bedre til at håndtere konflikter i klassen	-	67
... synes, man er blevet lidt bedre/meget bedre til at håndtere konflikter i skolen	-	50
... synes, at konflikter i klassen tit/meget tit ender på en god måde	67	59*
... ikke har modtaget grimme SMS-beskeder de seneste 2 måneder	82	80

Note: "-" angiver, at der ikke findes data herom for 2017. n = 317 (2017) og n = 340 (2019). *: p<0,05, **: p<0,01

Opstilling 16. Elevernes generelle forhold til skolen m.v., PIGER 7.-9. klassetrin Albertslund 2017/18 og 2018/19, i procent.

Procentdel, der...	Undersøgelsesår	
	2017	2019
... har det rigtig godt derhjemme	96	96
... har det godt/rigtig godt i skoletiden	89	91
... har det godt/rigtig godt med venner	95	95
... har flere venner at tale med, hvis de har problemer	78	74
... har flere voksne at tale med, hvis de har problemer	69	64
... for det meste eller altid er glade for at gå i skole	94	91
... for det meste eller altid er med i fællesskabet i klassen	84	82
... synes, at eleverne for det meste eller altid er gode ved hinanden i klassen	76	77
... synes i høj eller nogen grad, at der er et godt sammenhold i klassen	80	81
... synes i høj eller nogen grad, at man er gode til at lytte til hinanden i klassen	91	82**

n = 268 (2017) og n = 304 (2019). *: p<0,05, **: p<0,01

Opstilling 17. Elevernes oplevelse af konflikter i skolen, PIGER 7.-9. klassetrin Albertslund 2017/18 og 2018/19, i procent.

Procentdel, der...	Undersøgelsesår	
	2017	2019
... tit/meget tit oplever konflikter i klassen	24	22
... tit/meget tit oplever konflikter i klassen uden for klassen	26	23
... synes, at en voksen for det meste/altid gør noget, når en elev har det svært	69	63
... synes, at der er blevet lidt færre/meget færre konflikter i klassen seneste år	-	50
... synes, at der er blevet lidt færre/meget færre konflikter i skolen seneste år	-	39
... synes, man er blevet lidt bedre/meget bedre til at håndtere konflikter i klassen	-	63
... synes, man er blevet lidt bedre/meget bedre til at håndtere konflikter i skolen	-	48
... synes, at konflikter i klassen tit/meget tit ender på en god måde	65	66
... ikke har modtaget grimme SMS-beskeder de seneste 2 måneder	80	76

Note: "-" angiver, at der ikke findes data herom for 2017. n = 592 (2017) og n = 637 (2019)

Det fremgår af opstilling 14-17, at drenge og piger stort er enige om udviklingen fra 2017-19 med undtagelse af spørgsmålet, om man er god til at lytte til hinanden i klassen. Her svarer signifikant flere drenge, at man er blevet bedre til at lytte til hinanden, mens signifikant færre piger mener det samme. Omvendt er der signifikant færre af drengene, der synes at konflikter i klassen ender på en god måde, mens der på dette område ikke er nogen udvikling for pigernes vedkommende.

4.1. Udviklingen fra 7. til 8. klassetrin

For at vurdere udviklingen fra det enkelte klassetrin til det næste, kan vi sammenligne besvarelser fra de elever, der gik i 7. klasse i 2017 med besvarelser fra de elever, der gik i 8. klasse i 2019 – og tilsvarende dem, der gik i 8. klasse i 2017 og 9. klasse i 2019. Her er hovedparten af besvarelserne altså udfyldt af de samme elever med halvandet års mellemrum, se opstilling 18-19.

Opstilling 18. Elevernes generelle forhold til skolen m.v., Albertslund 7. klassesettrin 2017/18 og 8. klassesettrin 2018/19, i procent.

Procentdel, der...	Undersøgelsesår	
	2017	2019
... har det rigtig godt derhjemme	99	97
... har det godt/rigtig godt i skoletiden	92	94
... har det godt/rigtig godt med venner	98	98
... har flere venner at tale med, hvis de har problemer	85	78
... har flere voksne at tale med, hvis de har problemer	81	71*
... for det meste eller altid er glade for at gå i skole	94	90
... for det meste eller altid er med i fællesskabet i klassen	86	86
... synes, at eleverne for det meste eller altid er gode ved hinanden i klassen	82	79
... synes i høj eller nogen grad, at der er et godt sammenhold i klassen	86	80
... synes i høj eller nogen grad, at man er gode til at lytte til hinanden i klassen	83	80

n = 197 (2017) og n = 185 (2019). *: p<0,05, **: p<0,01

Der er svage tendenser til, at eleverne i 2019 finder skolemiljøet lidt forværret i forhold til tidligere, men kun en enkelt signifikant forskel: færre elever oplever, at de har flere voksne at tale med om deres problemer, efter at de er startet på 8. klassesettrin.

Opstilling 19. Elevernes oplevelse af konflikter i skolen, Albertslund 7. klassesettrin 2017/18 og 8. klassesettrin 2018/19, i procent

Procentdel, der...	Undersøgelsesår	
	2017	2019
... tit/meget tit oplever konflikter i klassen	22	28
... tit/meget tit oplever konflikter i klassen uden for klassen	27	30
... synes, at en voksen for det meste/altid gør noget, når en elev har det svært	77	69
... synes, at der er blevet lidt færre/meget færre konflikter i klassen seneste år	-	54
... synes, at der er blevet lidt færre/meget færre konflikter i skolen seneste år	-	37
... synes, man er blevet lidt bedre/meget bedre til at håndtere konflikter i klassen	-	62
... synes, man er blevet lidt bedre/meget bedre til at håndtere konflikter i skolen	-	48
... synes, at konflikter i klassen tit/meget tit ender på en god måde	69	62
... ikke har modtaget grimme SMS-beskeder de seneste 2 måneder	82	76

Note: - angiver, at der ikke findes data herom for 2017. n = 197 (2017) og n = 185 (2019). *: p<0,05, **: p<0,01

Også når det gælder oplevelsen af konflikter er der en svag tendens til forværring, men heller ikke her er nogen af de viste forskelle signifikante.

Blandt besvarelser fra de elever, der har skiftet fra 8. til 9. klassesettrin frem mod 2019, er der stort set ingen udvikling i deres forhold til skolen. Der er dog en enkelt signifikant forskel – andelen, som synes, at deres klassekammerater er gode ved hinanden, er steget fra 2017 til 2019.

Opstilling 20. Elevernes generelle forhold til skolen m.v., Albertslund 8. klassesettrin 2017/18 og 9. klassesettrin 2018/19, i procent.

Procentdel, der...	Undersøgelsesår	
	2017	2019
... har det rigtig godt derhjemme	95	98
... har det godt/rigtig godt i skoletiden	89	92
... har det godt/rigtig godt med venner	95	96
... har flere venner at tale med, hvis de har problemer	74	78
... har flere voksne at tale med, hvis de har problemer	75	73
... for det meste eller altid er glade for at gå i skole	92	91
... for det meste eller altid er med i fællesskabet i klassen	86	90
... synes, at eleverne for det meste eller altid er gode ved hinanden i klassen	78	88**
... synes i høj eller nogen grad, at der er et godt sammenhold i klassen	86	90
... synes i høj eller nogen grad, at man er gode til at lytte til hinanden i klassen	90	87

n = 184 (2017) og n = 203 (2019). *: p<0,05, **: p<0,01

Elevernes vurdering af konflikter i skolen har tendens til en svag forbedring, men også her er det meget små udsving, og ingen af de viste forskelle er signifikante.

Opstilling 21. Elevernes oplevelse af konflikter i skolen, Albertslund 8. klassetrin 2017/18 og 9. klassetrin 2018/19, i procent.

Procentdel, der...	Undersøgelsesår	
	2017	2019
... tit/meget tit oplever konflikter i klassen	23	17
... tit/meget tit oplever konflikter i klassen uden for klassen	29	25
... synes, at en voksen for det meste/altid gør noget, når en elev har det svært	61	52
... synes, at der er blevet lidt færre/meget færre konflikter i klassen seneste år	-	51
... synes, at der er blevet lidt færre/meget færre konflikter i skolen seneste år	-	34
... synes, man er blevet lidt bedre/meget bedre til at håndtere konflikter i klassen	-	67
... synes, man er blevet lidt bedre/meget bedre til at håndtere konflikter i skolen	-	45
... synes, at konflikter i klassen tit/meget tit ender på en god måde	66	68
... ikke har modtaget grimme SMS-beskeder de seneste 2 måneder	83	84

Note: - angiver, at der ikke findes data herom for 2017. n = 184 (2017) og n = 203 (2019). *: p<0,05, **: p<0,01

En yderligere målestok for skoletrivsel, der ofte anvendes, blandt andet i Ungeprofilundersøgelserne, er et indeks for social kapital baseret på 8 spørgsmål.⁵ I opstilling 22-24 ses en oversigt over graden af social kapital på de forskellige klassetrin.

Opstilling 22. Elever på 7. klassetrin fordelt efter graden af social kapital, Albertslund 2017 og 2019, i procent

År	2017	2019
Datakilde	Ungeprofilundersøgelsen	Egen undersøgelse
Lav social kapital	28	29
Middel social kapital	37	36
Høj social kapital	36	36
I alt	101	101

n = 178 (2017) og n = 234 (2019). *: p<0,05, **: p<0,01

På 7. klassetrin er der ingen forskel på, hvor stor grad af social kapital eleverne oplever i 2017 og 2019.

Opstilling 23. Elever på 8. klassetrin fordelt efter graden af social kapital, Albertslund 2017 og 2019, i procent

År	2017	2019
Datakilde	Ungeprofilundersøgelsen	Egen undersøgelse
Lav social kapital	35	34
Middel social kapital	40	33
Høj social kapital	26	33
I alt	101	100

n = 179 (2017) og n = 171 (2019). *: p<0,05, **: p<0,01

På 8. klassetrin er der en tendens til, at flere elever oplever høj social kapital i 2019, men forskellen er ikke statistisk signifikant.

Opstilling 24. Elever på 9. klassetrin fordelt efter graden af social kapital, Albertslund 2017 og 2019, i procent

År	2017	2019
Datakilde	Ungeprofilundersøgelsen	Egen undersøgelse
Lav social kapital	30	26
Middel social kapital	42	31
Høj social kapital	28	43**
I alt	100	100

n = 195 (2017) og n = 196 (2019). *: p<0,05, **: p<0,01

9. klasseeleverne, derimod scorer signifikant højere på indekset for social kapital i 2019 i forhold til 2017. Det er værd at bemærke, at forskellen, både på 8. og 9. klassetrin, først og fremmest beror på, at der er

⁵ To af spørgsmålene, vedr. sammenhold i klassen og om man er gode til at lytte til hinanden i klassen, er tillige særskilt afrapporteret i de foregående opstillinger. De øvrige seks spørgsmål drejer sig om, hvor mange klassekammerater, den enkelte rigtig godt kan lide at være sammen med, hvor mange, han/hun ville betro en hemmelighed, samt spørgsmål om, hvor mange klassekammerater, den enkelte ville forvente hjælp fra, hvis han/hun havde et problem med sine forældre, sin økonomi, mobning eller skolearbejde. Nærmere om spørgsmålenes formulering samt beregning af indekset kan findes i Balvig og Holmberg (2014): *Flamingoeffekten. Sociale overdrivelser og social pejling*. Jurist- og Økonomforbundets Forlag, København, s. 371-74.

sket en forskydning fra middel til høj social kapital – andelen, der oplever lav social kapital er stort set uændret.

Samlet set kan vi konstatere, at 7.-9. klasseelevernes forhold til skolen, og deres vurdering af konfliktniveau og -håndtering er relativt uændrede fra skoleåret 2017/18 til 2018/19, dog med en vis øgning af elever, der oplever høj social kapital i de ældste klasser.

Dette gør udviklingen fra 2019-2020, hvor GP-projektet var mere generelt udrullet, så meget mere interessant. Her er situationen dog desværre, som fremhævet, meget vanskelig at vurdere grundet foranstaltninger i forbindelse med coronaepidemien. Den generelle svarprocent for 2020 er uacceptabelt lav (49 pct.), særligt i en skoleundersøgelse, hvor besvarelsesprocenten typisk ligger omkring 80-90 pct. Der er risiko for, at det store bortfald ikke er tilfældigt, og at det dermed er elever med bestemte vurderinger (f.eks. elever, som har et dårligt forhold til skolen), der har valgt at besvare skemaet. Analyser af de besvarelser, der er indkommet for 2020, kunne tyde på, at det forholder sig sådan.⁶ Hertil kommer, at elevernes vurdering af forholdet til skolen også i sig selv kan være påvirket af nedlukning og ændrede undervisningsforhold. Samlet set er det usandsynligt, at besvarelserne fra 2020 giver et retvisende billede af alle udskolingselevernes holdninger. Dette gælder i særdeleshed holdningerne blandt 9. årgang. Vi har derfor valgt ikke at inddrage de samlede besvarelser fra 2020 i den foreliggende analyse.

5. Resultater fra Forløbsdatasæt 2019-2020

På denne baggrund er det naturligvis vanskeligt at vurdere, om GP-projektet har påvirket den samlede elevgruppes forhold til skolen fra 2019 til 2020. Da vi har haft adgang til data på klasseniveau, har det imidlertid været muligt at skabe et mindre datasæt bestående af elever, der gik i 7. klasse i skoleåret 2018/19, og dermed i 8. klasse i 2019/20. Der indgår, som tidligere nævnt, alene klasser, som både i 2019 og 2020 havde en høj svarprocent – to klasser (målt på 7. og 8. klassestrin) fra skole A og tre klasser fra skole B (også målt på 7. og 8. klassestrin). Vurderet ud fra de øvrige data, der indgår i undersøgelsen, er skole A den skole, hvor GP-projektet foreløbig har haft den mindste udbredelse, mens skole B er den skole, hvor udrulningen har været mest omfattende. Der er altså tale om en sammenligning mellem lav og høj ”dosis”, men man skal være opmærksom på, at eventuelle forskelle også kan skyldes andre forhold end GP, da skole A for eksempel også har været igennem en række ledelsesskift i undersøgelsesperioden.

Opstilling 25. Elevernes generelle forhold til skolen m.v., skole A, Albertslund 7. klassestrin 2018/19 og 8. klassestrin 2019/20, i procent.

Procentdel, der...	Undersøgelsesår	
	2019	2020
... har det godt/rigtig godt derhjemme	97	97
... har det godt/rigtig godt i skoletiden	97	94
... har det godt/rigtig godt med venner	97	100
... har flere venner at tale med, hvis de har problemer	78	83
... har flere voksne at tale med, hvis de har problemer	79	77
... for det meste eller altid er glade for at gå i skole	95	91
... for det meste eller altid er med i fællesskabet i klassen	95	94
... synes, at eleverne for det meste eller altid er gode ved hinanden i klassen	76	86
... synes i høj eller nogen grad, at der er et godt sammenhold i klassen	81	77
... synes i høj eller nogen grad, at man er gode til at lytte til hinanden i klassen	95	82

n = 38 (2019) og n = 35 (2020). *: p<0,05, **: p<0,01

⁶ På skole D sås en stærkt negativ udvikling i elevernes vurdering af skoleklimaet og konfliktniveauet fra 2019-2020, men den var primært båret af elever fra de ældste klasser, hvor svarprocenten var meget lav.

Opstilling 26. Elevernes oplevelse af konflikter i skolen, skole A, Albertslund 7. klassetrin 2018/19 og 8. klassetrin 2019/20, i procent.

Procentdel, der...	Undersøgelsesår	
	2019	2020
... tit/meget tit oplever konflikter i klassen	18	11
... tit/meget tit oplever konflikter i klassen uden for klassen	18	11
... synes, at en voksen for det meste/altid gør noget, når en elev har det svært	74	91
... synes, at der er blevet lidt færre/meget færre konflikter i klassen seneste år	66	53
... synes, at der er blevet lidt færre/meget færre konflikter i skolen seneste år	58	36
... synes, man er blevet lidt bedre/meget bedre til at håndtere konflikter i klassen	68	85
... synes, man er blevet lidt bedre/meget bedre til at håndtere konflikter i skolen	71	74
... synes, at konflikter i klassen tit/meget tit ender på en god måde	82	80
... ikke har modtaget grimme SMS-beskeder de seneste 2 måneder	76	80

n = 38 (2019) og n = 35 (2020). *: p<0,05, **: p<0,01

Opstilling 27. Elevernes generelle forhold til skolen m.v., skole B, Albertslund 7. klassetrin 2018/19 og 8. klassetrin 2019/20, i procent.

Procentdel, der...	Undersøgelsesår	
	2019	2020
... har det godt/rigtig godt derhjemme	95	94
... har det godt/rigtig godt i skoletiden	84	96
... har det godt/rigtig godt med venner	90	94
... har flere venner at tale med, hvis de har problemer	72	75
... har flere voksne at tale med, hvis de har problemer	71	79
... for det meste eller altid er glade for at gå i skole	86	92
... for det meste eller altid er med i fællesskabet i klassen	75	88
... synes, at eleverne for det meste eller altid er gode ved hinanden i klassen	77	90
... synes i høj eller nogen grad, at der er et godt sammenhold i klassen	84	92
... synes i høj eller nogen grad, at man er gode til at lytte til hinanden i klassen	86	94

n = 58 (2019) og n = 50 (2020). *: p<0,05, **: p<0,01

Opstilling 28. Elevernes oplevelse af konflikter i skolen, skole B, Albertslund 7. klassetrin 2018/19 og 8. klassetrin 2019/20, i procent.

Procentdel, der...	Undersøgelsesår	
	2019	2020
... tit/meget tit oplever konflikter i klassen	35	14*
... tit/meget tit oplever konflikter i klassen uden for klassen	32	30
... synes, at en voksen for det meste/altid gør noget, når en elev har det svært	67	78
... synes, at der er blevet lidt færre/meget færre konflikter i klassen seneste år	37	59*
... synes, at der er blevet lidt færre/meget færre konflikter i skolen seneste år	23	23
... synes, man er blevet lidt bedre/meget bedre til at håndtere konflikter i klassen	58	63
... synes, man er blevet lidt bedre/meget bedre til at håndtere konflikter i skolen	37	44
... synes, at konflikter i klassen tit/meget tit ender på en god måde	49	82**
... ikke har modtaget grimme SMS-beskeder de seneste 2 måneder	72	84

n = 58 (2019) og n = 50 (2020). *: p<0,05, **: p<0,01

Det skal bemærkes, at der er forskel på kønsfordelingen i de to undersøgelsesår. I 2019 var 51 pct. af besvarelsene udfyldt af piger, i 2020 59 pct. Forskellen er stort set den samme på begge skoler. Yderligere analyser viser, at der ikke er nogen bemærkelsesværdige forskelle mellem piger og drenge, når det gælder den almindelige skoletrivsel. Til gengæld er der en tendens til, at pigerne oplevede et højere niveau af konflikter *inden for klassen* end drengene i 2019, mens drengene omvendt oplevede konfliktniveauet i *resten af skolen* højere i 2019. Hvad angår udviklingen i oplevelsen af håndteringen af konflikter, er den stort set ens for drenge og piger.

Der er også foretaget en analyse af udviklingen i social kapital på de to skoler, jf. opstilling 29 og 30.

Opstilling 29. Eleverne fordelt efter graden af social kapital, skole A, Albertslund 7. klassetrin 2018/19 og 8. klassetrin 2019/20, i procent.

År	2019	2020
Lav social kapital	20	27
Middel social kapital	26	39
Høj social kapital	54	44
I alt	100	101

n = 35 (2019) og n = 34 (2020). *: p<0,05, **: p<0,01

Opstilling 30. Eleverne fordelt efter graden af social kapital, skole B, Albertslund 7. klassesettrin 2018/19 og 8. klassesettrin 2019/20, i procent.

År	2019	2020
Lav social kapital	37	34
Middel social kapital	33	30
Høj social kapital	29	36
I alt	99	100

n = 54 (2019) og n = 44 (2020). *: p<0,05, **: p<0,01

Ingen af de viste forskelle er signifikante, men forskellen i andelen med høj social kapital mellem de to skoler i 2019 er tilnærmelsesvis signifikant.⁷ I 2020 er forskellen udjævnet. Da der i det hele taget er tale om et begrænset antal besvarelser fra de to skoler, skal der ret store forskelle til for, at man finder signifikante forskelle mellem skolerne de forskellige år.

Overordnet er den generelle skoletrivsel på skole A i top både i 2019 og 2020, mens elevernes opfattelse af konfliktniveau og konflikthåndtering varierer lidt. På skole B var trivselsniveauet generelt lidt lavere i 2019, mens der til gengæld er en positiv (omend ikke signifikant) udvikling fra 2019-2020. Hvad konflikter angår, ses der på skole B til gengæld en signifikant positiv udvikling, når det gælder omfanget af konflikter i klassen, og hvordan de ender.

5.1. Hvad siger lærerne om de fem klasser?

Da lærerne er blevet bedt om at vurdere trivslen i de enkelte klasser, de underviste i, er det muligt at se, hvad lærerne mener om de fem klasser i forløbsdatasættet 2019-2020. Da lærerne er blevet spurgt første gang i 2017 (hvor de fem klasser endnu ikke havde nået udskoling), og igen i 2020, er det ikke muligt at vurdere udviklingen i de nævnte klasser, men alene se, hvordan lærerne bedømte dem i foråret 2020. Disse lærerbesvarelser er ikke et udtryk for antal af lærere, der har svaret, men derimod et udtryk for antallet af vurderinger, der er afgivet pr. klasse, som kan have flere lærere, der har deltaget i undersøgelsen, hvor én lærer, der underviser mere end én klasse i udskoling, kan afgive flere vurderinger.

Opstilling 31. Lærervurderinger af trivsel og konfliktniveau. Skole A og B, 8. klassesettrin 2019/20, i procent.

Procentdel, der...	Skole	
	Skole A	Skole B
... synes at 8. klasse fungerer godt/meget godt som klasse	63	73
... synes at, der i nogen eller høj grad er god stemning i 8. klasse	100	80
... synes at, der i nogen eller høj grad er god rummelighed i 8. klasse	88	87
... tit/meget tit oplever konflikter i 8. klasse	25	34
... tit/meget tit oplever konflikter i udskoling	33	30
... synes, at konflikter mellem elever tit/meget tit ender på en god måde	83	70

Note: lærerne er blevet spurgt til de konkrete klasser, de underviste i. Antal lærervurderinger på skole A: 8, skole B: 15

På begge skoler vurderer lærerne i 2020, at der overordnet er et godt trivselsniveau, og at konflikter mellem elever oftest ender på en god måde.

Flere lærere på de to skoler synes at have en oplevelse af, at der tit eller meget tit er konflikter i klassen, sammenlignet med elevernes egne vurderinger af hyppigheden af konflikter i egen klasse. På de to skoler oplever henholdsvis 25 og 34 procent af lærerne, at der tit eller meget tit er konflikter i klassen, hvor det samme er gældende for 11 og 14 procent af eleverne i 2020. Elever og lærere på de to skoler synes at have mere ensartede oplevelser af hyppigheden af konflikter i udskoling/på skolen generelt.

Det er usikkert hvorvidt disse forskelle er signifikante, eftersom antallet af lærerbesvarelser og lærervurderinger, ligesom elevbesvarelser i 2020, har været ganske få.

⁷ Chi² = 5,721, df = 2, p = 0,057

6. Observationer på skolerne

Der er gennemført observationer i undervisningen i skoleåret 19/20 på alle fire skoler og 20/21 på tre af fire skoler. De viser overordnet, at GP, og herunder kortet med de affektive udsagn, blev brugt ret sporadisk, blandt andet fordi der ikke i observationsperioden var særlig mange konflikter at forholde sig til! Der var ikke nogen af skolerne, hvor GP-metodik slet ikke blev anvendt, men der var heller ikke nogen af skolerne, hvor den blev anvendt i alle situationer, hvor observatøren vurderede, at det kunne være relevant. Observationerne viste endvidere, at lærerne i konfliktsituationer ikke altid tog udgangspunkt i affektive udsagn, men da de observerede episoder var så få, kan der ikke udledes noget mere generelt heraf.

7. Interviews med elever

Der er som nævnt gennemført i alt fire gruppeinterviews med elever fra to af skolerne i Albertslund, skole B og C. De fleste elever virkede i interviewsituationen meget generte og tilbageholdende, og det var meget vanskeligt at få dem til at uddybe deres svar.

Det var kun ca. halvdelen af eleverne på skole C, som umiddelbart kunne forbinde noget med GP, men i en af skolerne fortalte en gruppe 8. klasses elever, at de faktisk havde deltaget i projektet i forbindelse med et par større konflikter. Blandt pigerne var der enighed om, at GP også i dagligdagen havde gjort det lettere for dem at se tingene fra andres side. De mente dog ikke, at der var nogen generel effekt på trivslen på klasseplan. Nogle 9. klasseelever på samme skole havde ingen viden om GP, og de mente, at cirkler havde været anvendt i skolen stort set hele deres skoletid.

På skole B havde ingen elever noget spontant kendskab til GP, men da interviewereren nævnte spørgsmålskort og cirkler, gav flere elever udtryk for at have kendskab til og erfaring med disse metoder.

Eleverne havde forskellige oplevelser af håndteringen af konflikterne i hver deres klasse. En dreng sagde:

”I vores klasse bliver det ikke håndteret specielt godt. Der får de lige lov til at råbe ad hinanden, og så bliver de delt op”.

En pige fortalte, at hun sammen med en anden deltager i fokusgruppeinterviewet havde haft en konflikt, der baserede sig på en misforståelse. Efter denne misforståelse mellem dem, gjorde de brug af spørgsmålskortene på initiativ fra en lærer.

”Vores lærer hjalp os med at stille de her spørgsmål, og så til sidst var vi venner igen. Jeg tror det tog en halv time.”

En anden pige fortalte, at hun selv havde haft en konflikt med en dreng fra klassen.

”Mig og en fra klassen, vi skændtes, og så tog hun [læreren] os ind i et andet rum, og så begyndte hun at stille os de der spørgsmål, som jeg så ikke ved, om har noget at gøre med det? Men den ene skal tie stille, og så taler den anden, og så skal den anden tie stille, og så taler den ene.”

Interviewer: Og hvad syntes du om det?

”Øh – det var fint. Jeg synes det virkede fint.”

Interviewer: Og gjorde det nogen forskel?

”Altså – ikke rigtig.”

Eleverne havde også forskellige oplevelser med cirklerne, hvor alle i klassen sidder i en rundkreds med læreren som ordstyrer og taler om trivsel og konflikthåndtering i fællesskab. I den forbindelse nævnte en elev, at det ikke var et nyt initiativ i klassen som følge af Genoprettende Processer (GP), men derimod havde været en fast del af skoleskemaet, siden hun gik i 6. klasse. Samme elev fortalte, at de i deres klasse-cirkel på ugentlig basis talte om, hvordan de havde det i klassen. Hun mente, at man i hendes klasse sjældent gjorde brug af den mulighed, der i cirklen var til at sige, hvis der var noget der gik én på.

”Når de har det dårligt, så siger de det ikke. Så vi kan ikke rigtig gøre noget ved det. Der er ingen, der gider at sige det.”

Hvor nogle klasser brugte cirklen som en fast del af skoleskemaet, var der andre klasser, der anvendte konceptet i mindre grad og færre gange om året. En elev nævnte, at hans klasse havde holdt/lavet fire cirkler i løbet af året, uden at der havde været en konkret grund til det.

”Der har ikke rigtig været nogle årsager. Der har vi bare snakket om en masse fuldstændig ligegyldige ting. Eksempelvis hvilket dyr vi ville betegne os selv som.”

En elev fra en anden klasse fortalte om sine klassekammerater og deres svar på de spørgsmål, læreren stillede, når de havde cirkler i løbet af deres klassemøde.

”Der er også nogen, der har det dårligt, tror jeg. Vi bliver spurgt om, hvordan vi har det på en skala fra 1 til 10. Jeg ved ikke, om det er meningen, men der er mange, der siger 0.”

Han fortalte videre, at de elever i klassen, der gav udtryk for at have det dårligt, blev inviteret til at gå uden for klasserummet for at snakke alene med læreren. Eventuelle problemer blev ikke diskuteret i det fælles klasserum.

De fleste af de interviewede elever ville gerne blive ved med at holde disse cirkler til klassemøderne og mente, at det havde en positiv virkning. Andre elever fandt cirklerne irrelevante eller helt ligegyldige.

Samlet set syntes der at være stor forskel på, hvor meget GP-metoderne blev brugt, ikke bare mellem de to skoler, men også mellem de forskellige klasser på de enkelte skoler. Overordnet set gav eleverne ikke indtryk af at opleve særligt mærkbare forskelle efter implementeringen af Genoprettende Processer (GP).

8. Interviews med udskolingsledere

I forbindelse med afslutningen af evalueringsperioden har vi i november 2020 gennemført interviews med udskolingslederne på alle fire deltagende skoler. Disse interviews viste blandt andet, at der på flere skoler har været ledelsesmæssige problemer og ændringer i evalueringsperioden. Skoleledere er fratrukket eller har været sygemeldte, og nogle udskolingsledere har været konstitueret som skoleledere. På en af skolerne er det omvendt skolelederen, som også har varetaget udskolingen en del af perioden. Samlet set har de seneste år altså været en temmelig turbulent periode på skolerne, og det er meget tænkeligt, at dette kan have påvirket trivslen hos personale og elever. Sådanne forhold er det umuligt at tage højde for i en evaluering som den foreliggende uden kontrolgrupper.

Når vi i det følgende gengiver udskolingsledernes oplevelse af GP-forløbet, er det for to af skolernes vedkommende ledere, som både varetager skoleleder og udskolingslederfunktion samtidig. Dette kan næppe undgå at påvirke deres vurderinger, men vi har i interviewene så vidt muligt søgt at fokusere på GP-projekt og udskoling.

På en række punkter var lederne temmelig enige, men der er også en række forhold, hvor der var stor uenighed.

8.1. GP: Grundtilgang eller del af værktøjskassen?

Alle de interviewede gav udtryk for, at de fandt GP-tilgangen brugbar i deres skole, men de var meget uenige om, på hvilken måde, det skulle indgå. På en af skolerne var det lederens ambition, at GP på længere sigt skulle fungere som en grundlæggende tilgang til skoletrivsel og ikke blot isoleret konflikthåndtering. Så langt mente lederen dog ikke, at skolen var kommet endnu:

”Lige nu, der har vi en skueværdi og en brugsværdi, og der er for lang afstand mellem vores skueværdi og vores brugsværdi (...) så vi går og bryster os af noget, vi ikke gør.”

De øvrige ledere opfattede snarere GP som et af flere forskellige stykker værktøj, der var anvendeligt i forhold til konkrete problemer. Én forklarede, at deres tilgang var mindre ambitiøs; skolen havde udrullet GP på alle klassetrin, men...

”som en konfliktmodel mere end som en trivselsmodel. Der er vi længere tilbage, og der skal det stadigvæk bæres frem af vores trænere, hvorimod at når vi bruger det som konfliktløsningsmodel, så ligger det meget præsent hos lærerne.”

De to andre ledere havde ingen ambitioner om, at GP skulle kunne påvirke den generelle skoletrivsel, men fokuserede på tilgangen som konkret konflikthåndtering:

”Det kan en hel masse ting ved uenigheder mellem elever, mellem elever og lærere, og i forhold til forældre (...) der vil være nogen elever, som ikke aner, at det er GP, de bliver udsat for, men der er også nogen, der har en ro i at sige, at der er et fast koncept omkring, hvordan vi løser konflikter. Dem, som kommer herop til mig – der er en ro i at sige, at det her er konteksten, og det er sådan her, vi gør det. På den måde giver det også en ro i maven hos dem over, at der ikke er nogen, der skal skældes ud, der er ikke nogen, der skal skammes ud i forhold til det, de har gjort.”

Af samme grund mente en af lederne, at GP-træning i virkeligheden burde reserveres en mindre del af personalet, som i forvejen havde særlige funktioner:

”Det er en indsats, som jeg ikke oplever vil folde sig ud som en del af dagligdagen – men til gengæld synes jeg, det er helt indlysende del af værktøjskassen, som kunne være en metode for vores ressourcecenter, AKT- og SSP-medarbejdere.”⁸

Der er således store forskelle mellem de fire skoler, både hvad angår ambitioner og konkret udrulning af GP-projektet.

8.2. Er GP effektivt – og kan det stå alene?

Et andet spørgsmål, der delte vandene blandt lederne, var spørgsmålet om GPs faktiske effekt i forhold til konkrete konflikter. På en af skolerne var oplevelsen, at man ikke altid så de ønskede effekter af GP-tilgangen:

”Det vanskelige er, når vi så ikke efterfølgende har kunnet mærke nogen effekt på børnene bagefter (...) vi står tilbage med nogle børn, som går ud og handler på nøjagtig samme måde, som vi egentlig har brugt rigtig mange ressourcer på med opsætning af konferencer osv. Og der har vi

⁸ AKT står for Adfærd, Kontakt, Trivsel, mens SSP er et kriminalpræventivt samarbejde mellem skoler, sociale myndigheder og politiet.

det sådan, at 'nå, så bliver der slået en streg i sandet', og så har vi måske nogle børn, som går ud og gentager nøjagtig det samme. Der har vi nok haft svært ved at formidle frustrationen ved det, så det har grundfæstet sig hos DKE. De er nok lidt mere idealistiske, og der bliver vi lidt mere købmandssnu, og tænker, nu har vi brugt 25 mandetimer på det, og så skal det *fand'ne* også virke!"

På den samme skole kunne lederen dog også berette om succesoplevelser:

"Vi bruger det jo på godt og ondt. Vi har nogle butikker i nærheden, og der har vi sådan en gang hver tredje-fjerde måned nogen elever, som har været ovre at stjæle noget. Og der bruger vi det sammen med [butiksindehaverne] på at undgå, at de her børn bliver politianmeldt og finder en eller anden mindelig løsning. Og det fungerer også godt. Det er sket omkring otte gange. Og butiksindehaverne er samarbejdsvillige, ud over hvad man kunne forvente af nogen, der var belastede af at have skoler liggende så tæt på (...) Det ser jeg som direkte forbundet med GP, og vi siger det til dem, når de kommer, at det her er jo genoprettende praksis, så det udspringer direkte af det."

Flere af lederne bemærkede, at et forløb med genoprettende praksis set fra deres eget synspunkt kunne være tilstrækkeligt i forhold til konkrete problemstillinger, men at der også var et pres udefra, særlig fra forældrene. En af lederne oplevede efter et omfattende forløb i forhold til en konflikt, at forældrene til den elev, der havde været voldsom, savnede en håndfast reaktion:

"Så oplever jeg, i forhold til forældrene, stadig en forventning om, at jeg straffer. Det er stadig et begreb, der bliver brugt, nogen gange pakket ind som "konsekvens (...)" så skriver [de] alligevel til mig, 'hvad vil du så gøre ved det – hvilke konsekvenser skal der være for den ældre elev?' Og jeg har den dialog med, at 'vi [på skolen] tænker ikke i straf (...)' der er jo allerede sket rigtig meget, der er jo *så* mange konsekvenser af det her: Vi har opfordret eleverne til at indgå et samarbejde, vi har fået opklaret hele episoden. Altså, vi har fået skabt en atmosfære, hvor man har kunnet fortælle, hvad det var, der gik galt, og hvad man tænkte om det, og vi har fået genoprettet freden og roen."

Der var også kontakt til den voldsomme elevs forældre i processen, og for lederen var "det her jo konsekvenser nok". Men udskolingslederen oplevede en "samfundsforventning" om, at en form for straf var på sin plads i mere alvorlige sager.

En anden leder fortalte noget tilsvarende:

"Det kan meget, men det kan ikke alt – der er typer af konflikter, som kræver en voldsommere reaktion (...) det er i høj grad lykkedes at indskrænke brugen af stærke sanktioner. Men der er også i de store konflikter en masse, der ser på den udefra, og som lægger et pres på, hvad det er for en reaktion, der skal ske. Og så er der også konflikter, som er så alvorlige, at vi bliver nødt til at sige, at 'der ramte du altså muren, og herfra kan vi ikke længere komme videre.'"

Denne uenighed drejede sig ikke bare om, hvad der var muligt – nu og i fremtiden – men udtrykte også ledernes grundlæggende forskellige syn på, hvad det overordnede formål med GP var: Hos én leder var ambitionen, at GP skal være ryggraden i skolens håndtering af alle former for problemer, og dermed på længere sigt gøre det unødvendigt at anvende egentlige sanktioner. En anden håbede, at GP i fremtiden ville få en større rolle i forebyggelsen af konflikter på skolen, og ikke bare i håndteringen af dem, der allerede var opstået. De to sidste ledere så mere GP som en form for specialværktøj, som kunne anvendes i konkrete situationer.

8.3. Personalets opbakning

Alle ledere kunne berette om problemer med personaleopbakning. På skolen med det højeste ambitionsniveau mente lederen, at personalet generelt var godt inde i metoden, men at der fortsat var enkelte lærere, som næppe ville komme til at tage det til sig.

En anden leder fortalte, at det havde taget tid at få personalet med på idéen:

”Vi startede med at være bagud på point. Man syntes, at det var gammel vin på ikke engang nye flasker, man havde egentlig arbejdet med sådan nogle mæglingsstrukturer, og det lå implicit i det at være pædagogisk personale, at det var man egentlig trænet til. Så der var noget skepsis, da vi skulle igennem kurset. NU virker det som om, at når børn her på skolen har udfordringer, eller hvor klassemiljøet har udfordringer, så er det det værktøj, de kan bruge, og det er også det værktøj, de tager frem.”

Det var dog ikke alle lærere, der benyttede metoden:

”For nogle er det sådan, at det er vores træner, der kommer og gør noget med deres børn – men andre har mod til selv at kaste sig ud i det.”

Interviewer: ”Så det er ikke sådan, at *alle* personaler vil sige ’den tager jeg med GP’?”

”Nej, det er det ikke. Og det tror jeg ville være urealistisk med en hvilken som helst metode. Der er nogen, som er vant til, at når børn er i udfordringer, så kommer der nogen og gør noget med de børn – og det er en kultur, som vi rigtig gerne vil bevæge os væk fra.”

*

”Vi har jo haft reaktioner i form af, hvad er det her nu, og hvad er det med det der kort. Det virker jo lidt mystisk, vi havde lærere, som syntes, det var lidt sekt-agtigt at komme ind i, fordi det er denne her lidt rigide skabelon, som man skal overgive sig til. Men når du har gjort det nok gange, så kan man begynde at løsrive sig fra at vende sit kort, men man skal i begyndelsen overgive sig til det her regime, der bliver lagt foran én. Og der havde nogen personaler nok en idé om, at ’det går sgu’ nok over, ligesom så meget andet går over’.”

På en tredje skole havde lederen bevidst nedtonet ambitionsniveauet for GP:

”Vi har måske [her på skolen] været gode til at italesætte det som et element, som vi bruger, velvidende, at det kan nogen ting, og at der er andre ting, som det ikke kan. Hvis jeg havde været optændt af den hellige ild og solgt det som sådan, det ville folk have syntes, at de kunne gennemskue (...) jeg kan jo godt høre stemmen fra nogle af de andre skoler: ’hvis vi venter længe nok, så går det over’. Og den slags *har* det jo med at gå over, hvis man venter længe nok. Men selv om GP går over, så tænker jeg stadigvæk, at så længe vi har den kontekst, vi har, så vil der stadigvæk være elementer, som lever, selv om ingen kan huske, hvordan kortet ser ud.”

På den fjerde skole var det lederens opfattelse, at

”det har simpelthen været svært at finde engagementet og ejerskabet til det blandt personalet, også dem, som har fået kurset og egentlig skulle være GP-vejledere (...) det er en indsats, der ikke er funderet nogen steder [på skolen] (...) men det første, virkelig store problem, jeg røg ind i, var, at man som personale ikke rigtig accepterede, at man selv skulle være en del af det. Altså, at man skulle indgå i den genoprettende praksis. Så måske havde personalet tænkt, at ’det er altid mig,

der sidder som mediator i det', men ikke, at man også selv kunne være en del af det. Så der var vildt modstand på. Jeg synes, det var lidt pudsigt at sidde med en indsats, som det er aftalt, at det er den vi benytter, og så samtidig er der én [fra personalet], der siger 'jeg kommer, fordi jeg er blevet *bedt* om det' – fordi jeg har fået det som en ordre (...) og det gav jo anledning til en diskussion om, om det var noget, man som personale kunne blive tvunget ind i? Og der må man sige, at 'ja, det er det'.

På denne skole var der ifølge lederen en lærer, der omtalte GP som "selvforherligende praksis. Jeg siger ikke, at alle personaler havde det på den måde (...) men jeg tror, at der er sådan en god tendens til, at man tænker 'det går over', som det også har gjort med skolereformen."

Alle lederne var enige om, at GP fortsat krævede skoleledelsens aktive interesse og bevågenhed – i modsat fald ville projektet formodentlig dø ud.

8.4. Opbakning fra elever og forældre

På et par af skolerne kunne lederne give eksempler på, at eleverne syntes at have taget nogle af principperne til sig, men de var alle enige om, at det foreløbig ikke var noget, der var udbredt i elevernes dagligdag.⁹

"Jeg har oplevet et par enkelte gange, at børn har trukket sig tilbage og sagt 'hvad skete der lige dér?', altså, at det har givet dem den der mulighed – men det er få tilfælde, og især blandt de store."

Der var lidt mere delte meninger om forældrenes viden om og interesse i projektet. På én skole sagde lederen:

"Jeg tror ikke, at forældrene aner, at det [GP] eksisterer – det er kun de få, som har været involveret i noget. Vi har jo også haft nogle få elevsager, men så er det ikke lærerne, der har taget sig af det, så er det sager, der er røget helt ind på [skolelederens kontor]."

Flere af de andre nævnte omvendt, at forældrene var mere opmærksomme på konceptet:

"Jeg synes også, det har haft en effekt i forhold til forældre, for de ringer også af og til og siger, at der har været en konflikt af en eller anden karakter, og der kan vi henvise til, at vi kører en systematisk måde at løse det på. Og det tager de faktisk positivt – at der er et system, og at der er et koncept, der rammer alle, uanset om man er den, der har gjort noget, eller den, det er gået ud over."

Der var også eksempler på, at forældrene ligefrem efterspurgte GP:

"Vi har også forældre, som begynder at spørge 'kan I ikke lave en genoprettende cirkel?'"

Forældre til børn, der har været involveret i mere omfattende konflikter og efterfølgende cirkler/konferencer, har generelt været villige til at stille op.

⁹ Dette fremgik også ovenfor i omtalen af elevinterviewene.

8.5. Implementeringen

Udrulningen af GP-projektet har været vanskeligt på flere af skolerne, blandt andet på grund af ressourcproblemer. Flere af lederne påpegede, at den gradvise udrulning, hvor projektet startede i udskolingen, havde givet vanskeligheder.

”Kors, hvor tog det lang tid, før vi fik gennemført anden del [af træningen] – jeg synes ikke, der var nogen, der tog ansvar for det, så jeg måtte presse det igennem.”

*

”Jeg savner jo, at det er indbygget stærkere på Indskolingen og på Mellemtrinnet, sådan så jeg kan nyde godt af det senere. Så når du spørger mig, så vil jeg mene, at mange af eleverne stadig vil være famlende overfor – hvis de ikke har været i en genoprettende situation – så vil de ikke have det som en ting, de ville nævne endnu.”

Når man startede projektet i Udskolingen, var eleverne ikke vokset op med det, og personalet på de andre trin havde ikke nogen idé om, hvad det gik ud på.

”Jeg kan huske, at vi havde en diskussion om, hvorfor det skulle starte i udskolingen, for der er ligesom en generation, der skal vokse op med det her som et redskab, og derfor virkede det lidt bagvendt.”

En anden nævnte nogle praktiske problemer, samt en foreløbig løsning:

”Jeg synes, udrulningen tog for lang tid. Det skulle udrulles over tre år, startende med udskolingen (...) og så andet år i mellemtrinnet og tredje år i indskolingen. Man havde nok i planlægningen glemmt, at SFO-pædagoger og klubpædagoger ikke kunne deltage i uddannelse om eftermiddagen. Jeg sagde til DKE den gang, at der er for mange gode elementer i det her til, at skolen skal gå i uens takt i tre år (...) vi lavede en aftale om, at udskolingen fik det koncept, der nu er, og så fik resten en indføring på fire pædagogiske aftener det første år.”

På nogle skoler var det et problem, at GP-træneren blandt lærerne enten var uengageret eller forlod skolen for andet arbejde, hvilket gjorde det vanskeligt at holde dampen oppe.

Flere ledere nævnte, at der for dem også var afgørende forskel på den kontekst, de havde mødt projektet i første gang – i Wales – og så den, de selv arbejdede i.

”Den waliske skolekontekst er mere autoritær. Et af de spørgsmål, de fik, da vi var derovre, var, ’hvordan får I implementeret det her?’ Og der var svaret, at ’det skriver vi ind i en virksomhedsplan, og så gør alle det.’ Og det vil ikke være helt så nemt i en dansk kontekst, hvor der er en del autonomi.” Dette har ifølge lederen også betydning for, hvordan projektet udrulles blandt eleverne: ”Det kan godt fungere i Wales, f.eks. med *RP-buddies*, men i Danmark er det en anderledes skolekontekst, hvor det er et yderligere skridt at tage. Det med at have elever, som har en særlig opgave over for andre elever, det er ikke så almindeligt.”

*

”Da vi var i Wales, og vi så eksempler fra Australien og USA, så har jeg hele tiden vidst, uden at være illoyal over for stoffet, at der var et oversættelsesarbejde til dansk kultur. Det var [træneren i Wales] ikke meget for at diskutere, men de kommer også fra nogle andre skolesystemer, hvor man er vant til at ’gå til højre ret’ – og det har vi jo bare ikke i Danmark på samme måde.”

De fire ledere så i øvrigt ret forskelligt på skolernes autonomi i forhold til projektet. En mente, at det var godt, at det på kommunalt plan var meldt ud som en klar prioritering:

”Hvis man gerne vil lave sådan et stort projekt, så er det vigtigt, at der også er en kommunal forankring, en forvaltning og et politisk niveau, som siger, at det her, det vil vi gerne (...) det her, det er det, vi kalder en rødt lys-opgave: når det først er besluttet, så er det ikke noget, vi behøver at diskutere. Det er bare noget hvor, det skal vi. Og det kan jeg meget godt lide.”

Andre mente omvendt, at der faktisk ikke rigtig var klare linjer på kommunalt plan:

”Jeg oplever også her i kommunen, at vi er meget individuelle mellem skolerne.”

*

”Det skal være lederbårent, det skal ikke være et demokratisk valg, om man vil deltage, eller om man vil bruge det som værktøj (...) mit indtryk er, at vi er i Albertslund kommune, hvor der er en kultur for, at ingenting *dikteres*, men alting *diskuteres*.”

Endelig var der også en af lederne, der mente, at skolerne havde for lidt indflydelse på projektet:

”Det virker som et påbud og ikke som et samarbejde. Hvis vi var med i samarbejdet, ville vi også være med i aftalerne om, hvilke ressourcer, der skulle allokeres til det.”

Som det fremgår, var der meget forskellige opfattelser af implementeringen og kommunens/DKEs syn på dette, men generelt var lederne enige om, at det havde taget lang tid at nå til det nuværende niveau, og at projektet ikke var fuldt implementeret på alle områder:

”En af tankerne var jo også, at når der var de store forældrekonflikter, så ville det være en træner fra en af de andre skoler, der tog over og faciliterede en GP – men det mangler vi at få kigget på endnu.”

8.6. Samarbejdet med Den Kriminalpræventive Enhed (DKE)

Alle ledere gav udtryk for, at de syntes, det konkrete samarbejde med DKE om GP-projektet fungerede godt. En konsulent fra DKE har ydet bistand både med undervisning af personale og fungeret som mediator i en række mere omfattende processer, og lederne var glade for at kunne trække på denne ekspertise:

”[Konsulenten] kan det jo på fingerspidserne, og det var i øvrigt også dejligt at kunne rekvirere en udefra, det synes jeg var rigtig godt.”

*

”Vi har et par gange været heldige at have DKE til at hjælpe os med nogle trivselsforsøg/forløb i klassen, og der oplever lærerne, at det er noget, der gør noget godt.”

*

”Vi har været i en situation, hvor den GP-træner, vi uddannede, flyttede til [en anden landsdel] – der har [konsulenten fra DKE] været supergod til at tage over.”

Samtidig mente nogle af lederne, at DKEs ambitionsniveau for projektet var for højt, og at det blandt andet bundede i, at enheden ikke helt havde forståelse for skolernes virkelighed:

”På den måde er de længere væk fra skoleverdenen, selvfølgelig er de det, og de er også mere idealistisk optaget af, at det her er metoden, end vi er. Hvor de måske tror, at de rækker os et multiværktøj, så oplever vi det som en skruetrækker, der duer til *noget*, men er dårlig til at skære ost med.”

*

”Jeg oplever et spring i forhold til DKE, som sidder uden for skolerne og har en forestilling om, hvordan man implementerer sådan nogle indsatser, og hvad er det, der skal til, og hvordan er det, man kan bruge det ude på skolen – og så den måde, man ser ude på den enkelte institution, hvordan det i praksis kan bruges (...) fra DKE er det sådan en meget fast tanke om, at det *skal* bruges, der *skal* allokeres midler til det – *skal og skal og skal* – men det er svært at se ude på skolen, at det er den virkelighed, vi kan komme til at befinde os i.”

Det virker, som om en del af kritikken kan føres tilbage til, at nogle af lederne simpelthen er uenige i, hvor meget GP kan og bør udrulles generelt på skolerne.

8.7. GPs fremtid

Som afslutning på interviewene blev alle udskolingsledere spurgt, hvad de forestillede sig, der ville ske med GP i fremtiden.

En svarede:

”Hvordan det ser ud om tre år er afhængigt af, om vi ligesom har nogen personer, som bærer det videre. Om der er kommet nogen ambassadører, som er så forankrede, at de kan bære det videre. Hvis det ikke lykkes, så er det væk.”

Interviewer: Hvem har ansvaret for at sørge for det?

”Hvis vi skal se helt realistisk på det, så er det DKE, der skal blive ved med at skubbe. Så kan vi godt herude, og det gør vi også, når nogen kommer til os med en konflikt, så kan vi godt spørge: ’hvor har du været med det i GP, altså, hvad har du prøvet af?’ Og så skal de forsvare, hvad de har prøvet. Men hvis det fortsat skal leve, så er der brug for, at DKE minder os om, at det skal leve her. Det bliver jeg nødt til at sige – ansvaret er ikke iboende her (...) Jeg tænker, at det ville være godt, hvis det levede videre, især hvis det var i det forebyggende regi, i stedet for i det bagstræberiske konfliktløsningsregi. Men om det vil være bedre end et andet system, vi kunne have rullet ud, det ved jeg ikke.”

En anden mente, at der var andre ting, der skulle i fokus på skolen, hvor lederen oplevede, at helt basale indsatser ikke blev gennemført, som de skulle:

”Det er ikke genoprettende praksis, jeg skal gå ind og banke i bordet for lige nu!”

De fleste var enige om, at et projekt af denne type ikke kan fortsætte uden ledelsesmæssigt fokus og støtte

Lederne blev også spurgt, om de havde anbefalinger til, hvordan implementeringen kunne have været forbedret? Her gik de forskellige holdninger til projektets faktiske anvendelighed, som vi var inde på ovenfor, igen:

”Problemet er måske også, at hvis man skal bruge GP, så er der ikke rigtig muligheder nok for at bruge det til daglig til, at det bliver sådan rigtig internaliseret som metode blandt det almindelige personale, så derfor tænker jeg mere særlige personer.”

*

”Jeg ville have haft det udrullet i mindre målestok, så man havde dedikere måske en tredjedel af lærerne til at være ambassadører for det her. Når man har 120 medarbejdere, der skal uddannes i den samme systematik på den samme måde, så er der noget, der falder ned mellem stolene. Og så ville jeg starte med de små. Og så ville jeg anbefale, at man ikke lod sig overkomme af frustrationer – man skulle være forberedt på, at det her tager noget tid, og man skal have tid til at se, om det er bæredygtigt i den organisation, man selv er i (...) det skal jo holdes i live, det er ikke noget, der lever af sig selv på en skole.”

9. Sammenfatning og konklusion

Den foreliggende evaluering har, ligesom GP-projektet selv, været stærkt påvirket af coronapandemien. Antallet af besvarelser i såvel lærer- som elevundersøgelser i 2020 er så begrænsede, at det er meget vanskeligt at sige noget sikkert om udviklingen. Hertil kommer, at evalueringen i udgangspunktet var lagt op som en før-efter-undersøgelse uden kontrolgruppe, hvilket gør det vanskeligt at sige noget sikkert om kausale forhold. Vi har derfor været og er meget forsigtige med hensyn til at drage håndfaste konklusioner, hvilket også er understreget i de enkelte kapitler.

Det, vi med ret stor sikkerhed *kan* sige, er følgende:

- Projektet har taget længere tid at udrulle end forventet, og det er i skrivende stund endnu ikke alle personaler på de fire skoler, som har deltaget i hele træningen.
- Der er meget stor forskel på, hvordan udskolingslederne på de fire skoler vurderer GP. Alle mener, at GP kan bruges til *noget*, men der er uenighed om, hvorvidt det kan stå alene som værktøj, eller om der er konflikter, som ikke kan rummes inden for dets rammer. I den ene ende af skalaen opfattes GP som et blandt en række forskellige redskaber i værktøjskassen, mens det i den anden ende af skalaen ses som en grundmetode, hvor værdier om at fokusere på indsigt i egne og andres bevæggrunde og følelser skal have forrang for placering af skyld og brug af sanktioner.
- Fra skolernes side er der generel tilfredshed med Den Kriminalpræventive Enheds bistand til såvel udrulning som konkrete konfliktmæglinger i skoleregiet. Der er hos nogle af lederne dog samtidig en opfattelse af, at ambitionsniveauet hos DKE er meget højt i forhold til GP, og at DKE har urealistiske forventninger til, hvor mange ressourcer skolerne kan lægge i projektet.
- Der er ikke nogen signifikant udvikling i udskolings elevernes skoletrivsel fra efteråret 2017 til foråret 2019. I denne periode ses heller ikke væsentlige ændringer i elevernes opfattelse af omfanget af konflikter i deres klasse/på deres skole, ligesom deres vurdering af, hvor ofte konflikter ender på en god måde, er uændret.
- Interviews med elever fra to af skolerne i efteråret 2019 viser, at kendskabet til GP er svingende – nogle elever har ingen idé om, hvad det er, mens andre har et godt kendskab til projektets metoder og selv har været del af cirkler og mæglinger.

Med noget større usikkerhed kan vi tilføje:

- Lærernes kendskab til GP er steget fra 2017 til 2020, og de føler sig lidt bedre klædt på til at håndtere elevkonflikter i 2020. Der er ikke nogen stærk sammenhæng mellem kendskab til GP og lærernes egen vurdering af deres evne til konflikthåndtering, så implementering m.v. er ikke kun et spørgsmål om kendskab til metoden.
- En undersøgelse af i alt fem skoleklasser på 7. og 8. klassetrin på to af skolerne i 2019 og 2020 indikerer, at de to klasser, som går på den skole, hvor GP har været mindst udrullet, stort set har uændrede

vurderinger af skoletrivsel og konflikthåndtering. De tre klasser, der går på den skole, hvor GP har været mest omfattende udrullet, har i 2020 stort set uændret vurdering af skoletrivslen generelt, men de vurderer samtidig, at der er færre konflikter i deres klasser, og at konflikterne oftere ender på en god måde. Dette kan være en effekt af GP-projektet, men det kan ikke afvises, at udviklingen har andre årsager.

Den samlede konklusion er, at det er lykkedes at få GP introduceret på alle skolerne i en eller anden form, og at man på alle skolerne kan se et potentiale i metoden. Samtidig er der store forskelle fra skole til skole med hensyn til, hvordan og hvor meget GP anvendes. Udskolingslederne fortalte selv, at deres indbyrdes kontakt i de sidste år har været ret begrænset, hvilket også har betydet, at man ikke har haft megen lejlighed til at drøfte GP-projektet. Den store variation gør det vanskeligt at sige noget helt generelt om GP i Albertslund, for der er reelt tale om flere modeller.

Hvis målsætningen er, at alle skoler skal følge eksemplet fra den skole, hvor GP er mest udrullet, er det således vores vurdering, at der er et godt stykke vej igen.